

În jurul ofertului de pace.

Sibiu, 1 Ianuarie n.

Oamenii cu judecată sănătoasă și curată vor fi așteptat cu tot dreptul, ca ofertul de pace, pe care l-au făcut puterile centrale celor din antantă, dacă nu mișcă inimile împietrite ale conducerilor din țările aparținătoare antantei, din țările dușmane, să încălzască cel puțin inimile simțitoare ale celor din statele neutrale, îngroziți și ei de ravagiile cele mari, pe cari le-a dat ca rezultat real răsboiul mondial, încă în curs, cu furie nebună, în luna a douăzeci și noua dela isbucnirea sa. Pentru că era prea frumos, prea sincer, prea uman acest ofert de pace! Și ceice așteptau, ca pe urma lui să se nască un curent pacifist, serios și puternic, nu s'a înșelat în aceste așteptări ale lor. Curentul e în formătune, e pe drum, și poate să ne aducă pacea mai curând decum am crede.

Și-a ridicat adeca cuvântul cel mai mare și mai puternic dintre statele neutrale, *America*, în favorul păcii, întrată, că președintul statelor unite americane, domnul *Wilson*, aprobat de întreaga opinione publică din America, chiar și de aceia, cari la alegera din urmă de președinte i-au fost contrari, a adresat într-o notă diplomatică cunvente prietenești și unora și altora dintre beligeranți, rugându-i să-și picseze scopurile pe cari le urmăresc cu întinderea răsboiului, pentru că scopurile finale nu pot fi aceleia, de a se mai stârge milioane și milioane de vieți omenești și dintr-o parte și dintr'ală, până nu mai este nimic de omorit, nici la unii, nici la alții. Atât de frumos și atât de convingător le spune domnul *Wilson* acestea în nota sa, pe care o publicăm în întregime mai la vale, încât toți cei cu răspundere din fruntea țărilor și popoarelor implicate în răsboi, trebuie să se pună pe gânduri.

Nota domnului *Wilson* a provocat bucurie mare și speranță îndreptățită, că pasul întreprins va fi încoronat de succes, în toate țările aparținătoare alianței și în toate statele neutrale, iar în cei din antantă a băgat mare frică, pentru că este temere, că acum se va forma și la ei, de jos în sus, un curent pacifist, care va da apoi de mal toate planurile nebune, croite cu privire la continuarea răsboiului până în pânzele albe, ceeace și egal cu ce spune domnul *Wilson*: până nu mai au ce să peardă, ce să jertfească.

A provocat apoi mare sensație faptul, că consiliul de stat din Elveția, stat neutră și acesta, s'a alăturat imediat la dorințele exprimate în nota domnului *Wilson*, și se așteaptă, că lucrul acesta să-l facă acum și celelalte state neutrale, întărind astfel curențul pacifist. Publicăm mai la vale și nota consiliului de stat din Elveția, precum și declarațiile Papei, făcute la Craciun în favorul păcii, și apoi publicăm răspunsurile favorabile și preventoare pe cari le-au dat puterile centrale, prin reprezentanții lor, la nota domnului *Wilson*, declarându-se gata să se declare și ea, că ce vrea: pacea, ori continuarea răsboiului, și până când? În cazul din urmă apoi întreaga urgie, toată răspunderea și toate blâstămurile au să cadă asupra antantei! Dar să lăsăm să vorbească documentele înseși.

Nota președintelui Wilson.

In 22 Decembrie n.c. s'a prezentat la ministrul de externe al monarhiei noastre austro-ungare, în Viena, domnul *Penfield*, ambasadorul american, și i-a cetit următoarea notă a domnului *Wilson*, președintul statelor unite americane, pe care tocmai o primise:

«Președintul statelor unite m'a încredințat, să propun guvernului imp-

și regesc, cu privire la actualul răsboi, un modus procedendi, în speranță, că guvernul împ. și regesc îl va lua în acoperire binevoitoare, ținând în vedere, că propunerea aceasta se face în spiritul cel mai amicabil și vine numai dela un amic, ci și dela reprezentantul unei națiuni neutrale, ale cărei interese au fost serios atinse prin răsboi, și a cărei grije pentru apropiația încheierei răsboiului a isvorit din evidență necesitate, de a-și da seamă, cum ar putea fi mai bine asigurate aceste interese, dacă se continuă răsboiul?

Propunerea pe care o prezint astăzi, conform încrederii, a fost luată în precumpărare din partea președintelui încă de mai înainte. A avut însă anumite nedumeriri în privința prezentării ei în momentul actual, pentru că acum s-ar putea presupune, că ar fi fost condus în acțiunea aceasta de dorința de a avea rol în legătură cu recentele manifestări de pace ale puterilor centrale. De fapt însă propunerea sa nu a fost influențată nici de cum de aceste manifestări și președintul și-ar fi amănat acțiunea, până s'ar fi dat, independent de aceasta, răspuns la pasul puterilor centrale, dacă nu era conștiu de faptul, că și propunerea sa atinge chestia păcii, și mai bine poate fi examinată în legătură cu alte propunerii, cari duc la același sfârșit. Președintul nu poate decât să se roage, ca propunerea sa să fie apreciată după propria ei valoare și ca și cum ar fi fost făcută sub alte împrejurări.

Președintul propune, să se caute grabnica ocazie de a se provoca dela toate națiunile aflătoare în răsboi mărturisiri despre intențiunile respective, că sub cari condițiuni ar putea fi încheiat răsboiul, și ce fel de înțelegeri ar putea fi considerate de obligațoare, ca garanță în contra reinoirii, ori a isbucnirii de nou a unui asemenea conflict în viitor? Aceasta să se întâpte într'un mod, care ofere posibilitatea de a compara în toate libertatea părericilor contradictorii. Pentru domnul *Wilson* e irrelevant, ce mijloace se aplică pentru ajungerea acestui scop. S'ar bucura însuși, dacă la atingerea acestui scop ar face servicii într'un mod oarecare, dovedit de acceptabil. Si ar fi gata a lăua însuși inițiativa; dar nu e săpănit de dorința de a lăua însuși metodele și mijloacele, și va accepta orice mijloc, numai pentru a mara scop, pe care-l are în vedere, să poată fi atins.

Iși ia libertatea a se provoca la faptul, că scopurile spre cari nisuesc bărbății de stat din ambele părți ale beligeranților în răsboiul acesta și pe cari în liniamente generale le-au comunicat popoarelor proprii și lumii, după ființa lor sunt aceleași. Fiecare parte dorește să asigure drepturile și privilegiile popoarelor slabe și ale statelor mici în contra atacurilor din viitor, tot așa, ca și drepturile și privilegiile statelor mari, aflătoare acum în stare de răsboi. Fiecare parte vrea să aibă însăși în viitor siguritatea, în comunitate cu celelalte popoare și națiuni, în contra repetării de răsboie, ca cel actual, și în contra atacurilor, ori intervențiilor egoiste, fie de orice fel. Fiecare parte ar fi jaluză dacă s'ar forma iarăși alianțe rivalitătoare, cu scopul de a se conserva echilibrul nesigur al puterilor, cu potențarea neîncrederei. Dar fiecare parte stă gata să precumpească formarea unei alianțe de națiuni, pentru asigurarea păcii și a dreptății în lumea întreagă. Înainte de a se putea face acest ultim pas, fiecare parte de necesar, ca cheștile de litigiu ale actualului răsboi să fie regulate sub condițiuni, cari asigură cu toată positivitatea independența, integritatea teritorială și libertatea politică și comercială a națiunilor implicate în răsboi.

La măsurile ce sunt de luat pentru pacea din viitor a lumii e poporul și

guvernul statelor unite tot așa de interesat în mod vital și direct, ca guvernele aflătoare acum în răsboi. Afără de aceasta interesul lor cu privire la mijloacele ce sunt de aplicat, pentru a popoarele mai mici și slabe din lume să fie ferite de primejdia neîndreptățirii și a asupririi, e tot atât de viu, ca interesul oricărui alt popor, sau oricărui alt guvern.

Stau gata și sunt chiar inspirate de zelul, de a coopera cu toată influența și cu toate resursele la realizarea acestui scop. Răsboiul actual trebuie însă terminat întâi! Condițiile sub cari e de terminat nu cade în competența statelor unite să le propună, dar președintul simțește totuși, că și dreptul său și datorința sa a se provoca la interesele deosebit de mari ale statelor unite americane, legate de terminarea răsboiului, având temere, că la un termen mai îndepărtat aceasta s'ar face prea târziu pentru împlinirea scopurilor mai mari, cari cad dincoace de încheierea răsboiului, și mai departe temere, că starea națiunilor neutrale, care și acum e greu de suportat, în viitor va deveni cu totul insuportabilă, și în fine încă având și temere, că civilizația va suferi o daună, care nicicând nu va mai putea fi îspașită ori reparată.

Președintul se crede deci cu totul îndreptățit să propună căutarea imediatei ocaziuni pentru confrontarea și punerea față în față a părericilor, cu privire la condițiile, cari trebuie să premeargă acestei învoeli finale pentru pacea lumii, pe care toți o doresc și la care națiunile neutrale tot așa că cele purtătoare de răsboi, vreau să-și aibă rolul lor de deplină responsabilitate. Dacă e să se continue lupta, cu pași incetini, pentru scopuri nedeterminate, până la exaurirea uneia ori alteia dintre grupările beligerante, dacă e ca milioane și milioane de vieți omenești să fie și mai departe jertfite, până ori una, ori ceeaaltă dintre părți nu mai are ce să jertfească, dacă e să se deștepte ura și să se provoace desperarea și mai departe, pentru cari vindecare nu este, — atunci speranțele puse în legătură cu păcii și cooperarea cu toată voea a popoarelor libere e vanitate și lucru de prisos.

Viața întregei lumi e atinsă în adâncimi. Fiecare parte din marea familie a omeniștilor a avut să simtă sarcinile, grozăvile acestei încrucișeri de arme, ca și care n'a mai fost. Nici o națiune din lumea civilizată nu poate fi considerată la dreptul ca aflătoare în afară de influențele ei, ori ca asigurată în contra urmărilor pe cari le va avea. Si totuși, scopurile concrete, pentru cari se poartă răsboiul, n'au fost expuse nici odată în mod hotărât. Conducătorii diferitelor state purtătoare de răsboi au comunicat, cum s'a spus, în liniamente generale scopurile acestea. Dar în liniamentele lor generale, aşa cum au fost expuse, ele par a fi aceleași la ambele părți. Nici odată nu a facut mărturisire vreun orator cu autoritate al oarecarei părți despre scopurile anumite, cari dacă ar fi atinse, ar fi suficiente, pentru el și poporul său, ca să provoace încheierea răsboiului. Ar rămas în grija lumii, ca ea singură să ghicească, cari rezultate definitive, care schimb faptic de garanții, ce schimbări ori reorganizări politice și teritoriale, ba chiar care stadiu al succeselor militare, va termina răsboiul?

Se poate, că pacea e mai aproape decum știm noi, și că condițiunile de cari cred că trebuie să se țină beligeranții din o parte și din alta, nu sunt tocmai așa de inespiabile, cum s'au temut mulți. Un schimb de idei ar nezezi deci drumul cel puțin pe seama unei conferențe, și ar preface în speranță concordia durabilă a națiunilor din viitorul apropiat, facând să pară realizabil numai decât un concert al națiunilor.

Președintul nu propune pacea nici chiar vreo mediațiune, el propune simplu, să se facă sondări, pentru a se afla din partea națiunilor neutre, și din partea beligeranților, că de aproape e limanul păcii pe care și dorește omenirea întreagă, tot mai intensiv și cu ahtiere tot mai puternică. El e de credință, că spiritul în care vorbește și scopurile pe cari le cauva afă înțelegere la toți participanți și sperează cu toată increderea, că va primi un răspuns, care va pune în lumină nouă situația lumii».

Răsunet din Elveția.

Tot în 22 Decembrie nou, ziua în care a fost predată tuturor guvernelor din țările implicate în răsboi și din țările neutre nota președintelui statelor unite americane, s'a întrunit de urgență consiliul de stat al Elveției și a compus nota următoare, care a trimis-o imediat iarăși tuturor guvernelor din statele neutre și din cele aflătoare în răsboi, ca puternic răsunet la nota președintelui *Wilson*:

«Președintul statelor unite din America, cu care consiliul de stat al Elveției, condus de dorința fermă de a se termina în curând dușmaniile, a intrat nu tocmai de mult în atingere, a avut amabilitatea de a aduce la cunoștință consiliului de stat nota de pace, înmănată guvernelor puterilor centrale și ale celor din antantă. Nota aceasta președintelui *Wilson* pune dorința de a se legă înțelegere internațională, în scopul evitării sigure și durabile de catastrofe, cum e aceea, sub care au de suferit astăzi popoarele. În legătură cu aceasta accentuiază înainte de toate necesitatea, de a provoca sfârșitul actualului răsboi, fără a face el însuși propunerii de pace, ori a-și oferi intermediarea. Se mărginește numai la sondarea, dacă omenirea poate să spereze o apropiere de binecuvântările păcii?

Inițiativa extraordinară de meniu oasă a președintelui *Wilson* va afă răsunet puternic în Elveția. Credincioasă îndatoririlor, cari se desprind din observarea celei mai stricte neutralități; legată cu egală prietenie de statele ambelor grupări de puteri aflătoare în răsboi; așezată ca o insulă în mijlocul valurilor groaznicului răsboi al popoarelor; amenințată și vătămată în modul cel mai simțitor în interesele ei ideale și materiale: e săpănată fără noastră de o adâncă dorință de pace și e gata să coopereze cu slabele ei puteri, ca să se pună capăt nesfârșitelor suferințelor ale răsboiului, pe care le are înaintea ochilor prin zilnică coatingere cu cei internați, cu cei grav raniti și cu evacuații, creându-se temelii unei cooperări binecuvântătoare a popoarelor.

Consiliul de stat al Elveției prinde deci cu bucurie ocazia, pentru a sprijini năsuințele președintelui statelor unite din America, și s'ar simți fericit, dacă într-o formă oarecare, fie că de modestă, ar putea contribui în mod faptic la apropierea de olaltă a popoarelor aflătoare în luptă și la însăpunțuirea păcii durabile».

Declarațiile Papei.

Papa, care a condamnat răsboiul dintră început și a întreprins mai demultori pași pentru legarea păcii, a avut prilej a se pronunța de nou în chestia păcii în ajunul sărbătorii Nașterii Domnului, când cardinalii au adus felicitări și doriri de bine înainte de sărbători. În răspunsul dat la adunarea rostită Papa a declarat, că nu va înceta a lucra din toate puterile, ca toți fiile bisericii se înțeleagă la fel cuvinele sale și se nisuească spre pace, spre acea pace dreaptă și durabilă, care pune capăt grozăvii provocate de actualul răsboi, care însă nu poate fi atinsă fără împlinirea condi-

ținilor cerute. «Cuvântul *«pe pământ pace, între oameni bunăvoie»* sună astăzi, — a spus Papa, — ca promisiune condiționată. Fie, ca cei puternici să sprijinească glasul colegiului într-o impedirea corsului evenimentelor care îndreptă spre nimicirea popoarelor. Înțelegă odată popoarele, că biserică vede mai departe decât îngrijii ei, iar cei ce se luptă, asculte odată admonerile repetite și rugările părintelui familiilor crestine, și pregătească, pe calea dreptății, apariția păcii, pentru că se adeverescă cuvintele psalmistului, că «dreptatea și pacea a inviat». În speranță, că *satisfacerea acestei dorințe nu mai e departe*, întărescă-ne suferințele ispășitoare ale celor buni și rugăciunile iubiților noștri fii. Privim, siguri fiind de soarta bisericii, pe care o va ocroti mâna puternică a lui Dumnezeu, în vremi rele și bune, cu incredere și la viitorul statelor, pe care Domnul în mila sa nu le-a creat fără perspective de reînsănătoșare în viitor!»

E vorba, că și Papa va trimite notă tuturor puterilor implicate în răsboi, îndemnându-le să caute posibilitatea stângerei focului, care a aprins lumea întreagă.

Răspunsul monarhiei noastre.

Ministrul de externe austro-ungar, domnul *Otocar Czernin*, a dat la nota presidentialui Wilson răspunsul următor, înmânat ambasadorului american în 26 Decembrie nou:

«Răspunzând la nota comunicată aici în 22 I. c. prin Escoala Sa, domnul ambasador american, în care nota se cuprind propunerile ale domnului president din statele unite ale Americii pentru schimbul de idei între puterile aflătoare de prezent în stare de răsboi pentru posibila restabilire a păcii, guvernul ces. și reg. pună preț intări de toate pe accentuarea faptului, că e condus de același spirit de amicizia și de prevenire și din partea sa la aprecierea notei, de care a fost condus și pe care l-a esprimit domnul president la comunicarea nobilului seu impuls. Domnul president are înaintea ochilor scopul, de a se crea temeliile pentru restabilirea unei păci durabile și nu dorește se aibă prejudicii la alegerea drumului și a mijloacelor Guvernului ces. și regesc astă de cel mai acomodat drum spre aceste scopuri nemijlocita schimbare de idei în rea puterile aflătoare în răsboi. În legătura cu declaratia sa din 12 I. c. în care s-a declarat gata se între în peractări de pace, are onoarea acum a propune apropiata intruire a reprezentanților puterilor purtătoare de răsboi într-o localitate din o țară neutrală. Guvernul ces. și regesc aprobă asemenea și părerea domnului president, că abia după terminarea acestui răsboi va fi posibilă procedarea la crearea operei mari și dorite a împedecării răsboielor în viitor. La timpul dat va sta gata, cu placere să-și dea colaborarea, împreună cu statele unite din America, la realizarea acestei probleme sublimi.»

Răspunsul Germaniei.

Tot în 26 Decembrie n. c. a răspuns la nota presidentialui Wilson și cancelarul german, d-l *Bethmann-Hollweg* din Berlin, următoarele:

«Guvernul imperial a primit și apreciat înimosul îndemn al domnului president din statele unite americane, de a se crea basele restabilirei păcii durabile, în acel spirit prietenesc, care e esprimat și în comunicările domnului president. Domnul president arată scopul, care îl zace la inimă, iar alegerea căii o lasă deschisă. Guvernului imperial îl pare schimbarea nemijlocită de idei ca cel mai potrivit drum pentru atingerea rezultatului dorit, și de aceea are onoarea, în înțelesul declaratiei din 12 I. c. care a intins mâna pentru peractări de

pace, a propune urgenta intruire a delegațiilor din statele purtătoare de răsboi, la un loc neutral. Guvernul imperial încă e de părere, că marea operă a împedecării răsboielor din viitor poate fi începută numai după încheierea actualului răsboi al popoarelor. Când va fi sosit acest moment, va fi gata cu toată bucuria să coopeze, împreună cu statele unite din America, la problema aceasta sublimă.»

Pasul prim, pe care l-au făcut puterile centrale cu ofertul lor de pace, a fost aşadară un pas norocos, pentru că a provocat pasul al doilea, făcut de domnul Wilson, după care a urmat pasul al treilea, făcut iarăși de puterile centrale, cu totul gata să între în schimb de păreri cu antanta; și acum va trebui să urmeze pasul al patrulea, cel decizator: convocarea unei confațuii a reprezentanților tuturor statelor aflătoare în răsboi, unde, într-o țară neutră, poate că la Haaga, în palatul frumos al păcii. Sperăm că aşa va fi, pentru că dorim, ca aşa să fie!

Soartea României.

Când au intrat trupele puterilor centrale în București, capitala României, pe cei doi fruntași ai partidului conservator, P. P. Carp și *Alexandru Marghiloman*, mari și adevărați bărbați de stat ai României, i-au aflat în București, la locuințele lor. Ei nu s-au refugiat, pentru că nu aveau motiv să se refugieză. Comandanțul trupelor aliate, mareșalul *Mackensen*, le-a făcut vizită amândurora, ei au înăpătat vizita, iar corespondenții ziarelor mari nu-i mai slăbesc acum cu intervieurile. Ambii sunt însă rezervați la vorbă, dându-și bine seamă de situația critică în care li se află țara, nu din vina lor. Cea mai interesantă dintre toate e convorbirea, pe care a avut-o un corespondent al ziarului *Világ* din București cu domnul *Alexandru Marghiloman*. Pentru cuprinsul ei, care ne privește și pe noi, România din Ungaria, o publicăm și noi, pentru că merită să fie cunoscută în cercurile cele mai largi. Dialogul a decurs după cum urmează:

— «Ah, domnilor, a vorbi acum și astăzi... e greu lucru. Acum armele vorbesc. Dela memorabilul consiliu de coroană încoace n-am mai vorbit. Nici nu știu, ce să întâmplă pe câmpurile de răsboi și în politică. Nu sunt orientat asupra lucrurilor. De trei săptămâni nici n-am mai cetit gazete.»

— «Escoala, sunt informat, că ministrul președinte Brăianu a rezervat un loc pe seama Escoalei Voastre în politică de răsboi a României. Vă oferit un portofoliu în cabinetul său?...»

— «Informația aceasta corăspunde realității. După consiliul de coroană, în care s-a decis să se trimeță monarhiei declaratia din răsboi, am fost provocat imediat să intru în guvernul țării. Eu natural am respins în modul cel mai hotărât propunerea aceasta, căci doară eramaderentul neutralității. Nu am voit să iau responsabilitatea pentru declaratia de răsboi, de aceea răspunsul meu a fost: nettement non! După retragerea din Ardeal am fost provocat din nou și cu mai multă insistență să intru în cabinet. Natural, și atunci în forma cea mai categorică din nou am răspuns, că nu, pentru că răsboiul acesta în nici o formă nu voiesc să iau responsabilitatea.»

— «Ați cetit, Escoala, vorbirea lui Trepov, în care a declarat, că antanta a promis Constantinopolul Rusiei?»

— «Dela dă astăudul acesta. Spun, că n-am cetit gazete. Însă despre rolul Rusiei, despre relația dintre Rusia și România nu mi-ar plăcea să vorbesc. Doamne, aşa e, că Rusia este aliața României în Dobrogea, în Moldova se luptă trupe rusești, și eu sunt Român?... Dar nu mi-am ascuns niciodată părerea aceea, că Constantinopolul în mâini rusești este un astfel de lucru, pe care eu nu-l voesc. Interesele României și un Constantinopol rusesc!... Peste tot un Constantinopol rusesc! Din cauza aceasta am fost eu în contra răsboiului...»

— «O întrebare neplăcută, Escoala: Rezultatul final al răsboiului nu poate avea influență asupra independenței României?»

— «Sincer vorbesc: de independența României, de existența ei națională, nu mă îngrijorez nici chiar în zilele acestea triste. Nu numai noi Români avem lipsă

de existență și independență României. O Românie independentă este o necesitate europeană, un postul al politicei balcanice și europene. Ar fi o gravă greșală să se atenteze la independența României și sperez cu siguranță, că greșala aceasta nu se va comite. Vezi, dintre politicianii români nu sunt numai eu singur în București. Numerosi membri ai partidului conservator, foști ministri, bărbați de stat cunoscuți, au rămas aici. Convenim, discutăm, vorbim împreună. Nu trăim în iluzii. Nici nu putem avea iluzii despre starea faptică a lucrurilor, căci nu trebuie decât să privim afară prin fereastră, pentru că să nu se risipească iluziile. Dar când vine vorba despre viitorul patriei noastre, atunci nu, noi nu suntem deserați. Nu vedem viitorul în culori intunecate, dacă ajunge în discuție independența țării noastre.»

— «Escoala, aveți de gând să luăți parte în dezvoltarea viitorului României?»

— «Sperez, că voi mai avea ocazia să lucrez în interesul patriei mele. Cred cu siguranță, că tovarășii mei de principii conservatori și neinsemnată mea persoană vom mai avea încă cuvânt și peste tot nu mă retrag de pe arena activității.»

— «Dupa Excelența Voastră responsabilitatea pentru răsboi o are Brăianu?»

— «Responsabilitatea lui Brăianu! Brăianu nici un moment nu a fost neutral. Dela isbuinirea răsboiului mondial nici un moment. Immediat a început să se pregătească de răsboi. Eu am recunoscut aceasta și îndată m'am declarat în contra lucrului acestuia. Am făcut totul, pentru că să deschid ochii poporului meu și sub presiunea opiniei publice să silesc și pe Brăianu a urma altă politică. Năzuința aceasta a mea — durere — nu a fost încoronată cu succes. Brăianu și tovarășii lui de principiu au stăruit cu încăpățânare pe lângă politica lor răsboinică.»

— «Au doară lozinca eliberării Românilor ardeleni i-a condus pe aceștia?»

— «Mi-ar plăcea să vorbesc despre chestiunea aceasta cu obiectivitatea aceea liniștită, cu care trebuie să cumpărăm fiecare întrebare, — răspunse Marghiloman.»

— După cea mai adâncă convingere a mea, în Ardeal și Bănat nu există Români îredenți. Români din Ungaria nu au dorință îndreptate dincolo de hotarele țării. Întotdeauna convingerea aceasta a format baza politicii mele. Români din Ungaria sunt cetățeni credincioși ai Ungariei. Ei au dat regelui lor soldați buni, cari și-au împlinit datorința. Nici când nu au conspirat în contra patriei lor. Credeți-mă, nu e permis să fie judecată chestiunea aceasta după căjișoii fanatici exaltați. Pe Români din Ungaria nu-i reprezintă popa Lucaci, nici fantastul Goga, ci astfel de bărbați distinși și de primul rang, ca Teodor Mihali, Alexandru Vaida, Aurel Popoviciu, cari sunt cetățeni devotați ai patriei lor.»

— «Escoala, la noi a produs o oarecare nervositate tocmai faptul acela, că anumite cercuri din România au voit să schimbe starea aceasta a lucrurilor.»

— «Ce s'a întâmplat, să întâmplat pe față. Eu nu cunosc o astfel de agitație, pe care ar fi aprobat-o guvernul român. Cu aceea sinceritate, cu care spun aceasta, accentuez și aceea, că ce privește politică ardelenă, în trecut s'au comis în Ungaria anumite greșeli, exagerări, erori. Aceasta a produs la noi în România un oarecare ecou și a avut ca urmare astfel de manifestări, pe care în schimb D-Voastră le-ați putut privi de greșite.»

— «Excelența Voastră de bună seamă aveți cunoștință despre aceea, că ministrul președinte maghiar, contele Tisza, a început în anii din urmă o acțiune de o importanță foarte mare, pentru că să dispară acest ecou și să promoveze buna înțelegere.»

— «Acțiunea contelui Tisza o cunosc foarte bine. Chiar și în anul trecut am avut norocul, să pot fi inițiat în corespondență, ce să desvolte în urma peractărilor. Acțiunea aceasta eu am aprobat-o totdeauna în cel mai mare grad. Cred cu siguranță, că răsboiul, care să născut în urma unei politici momentane a unui guvern, nici nu va influența acțiunea aceasta. Până acum însă, după cum sunt eu informat, au decurs numai peractări între contele Tisza și conducătorii Românilor din Ungaria. Dupa peractări natural trebuie să urmeze și rezultatele peractărilor...»

— «Escoala, permiteți-mi să vă moldestez cu o astfel de întrebare, la care poate nici nu veți răspunde. La noi s'a format, poate nu fară motiv, părerea aceea, că Regele Ferdinand a voit răsboiul. Este aceasta adevărat?»

— «Răspund bucurios la întrebarea aceasta. Nu știu, întrucât cunosc cei dela D-Voastră referințele noastre parlamentare. În parlamentul nostru partidul liberal are majoritatea. Partidul acesta a condus Brăianu. Partidul lui Take Ionescu încă a voit răsboiul. Partea aceea a conservato-

rilor, care nu a stat sub conducerea mea, de asemenea a fost pentru răsboi. Iar România este un stat constituțional și Regele Ferdinand este rege constituțional. Ca domnitor constituțional a urmat politica, pe care a dorit-o guvernul și majoritatea. Astă-i tot!»

— «Ce motive au condus pe Brăianu să ia asupra și această responsabilitate gravă?»

— «Motivele acestea și mie mi-ar păcea să le cunosc. Motivele lui Brăianu nici eu nu le cunosc.»

— «Ce credeți, Escoala, să putut impiedeca răsboiul acesta, pe care puterile centrale nu l-au voit, pe care nouăzeci de procente ale poporului român nu l-au dorit?»

— «Cred, că deși poate cu greu, dar totuși s'ar fi putut impiedeca isbuinirea răsboiului. Repet, Brăianu din primul moment a voit răsboiul, iar ziarele întărătau. S'au făcut greșeli din ambele părți. Din partea noastră s'au comis greșelile mai grave, mai mari!...»

— «Cunoașteți, Escoala, propunerea de pace a domnilor aliați?»

— «Da. Lucrul acesta îl socotește de un pas de mare însemnatate. Cred că pașul acesta își va avea roadele așteptate, dacă poate nu tocmai momentan, dar peste câțiva vreme necondiționat...»

— «Escoala, acum numai cu afacerile Crucii Roșii române vă ocupă?»¹

— «Da. Și aștept vremea, când ne vom putea apuca să vindecăm rănilor cautele patriei noastre prin rasboi. Sperăm, că aceasta ne va succede.»

Dușmanul în comitatul nostru.

Congregației ordinare de toamnă a comitatului Sibiu, ținută în 29 Decembrie n. sub președinția domnului vice-comite *Fabritius*, — (domnul comite suprem *Walbaum* plecase la Budapesta, pentru a participa la actul de încoronare), — a fost prezentat obiceiul raport din partea domnului vice-comite, despre starea administrației din comitat. În acest raport se cuprind și informațiile oficioase, la tot casul autentice, referitoare la invasiunea română din toamnă. Despre această invasiune raportul domnului vice-comite ne spune următoarele:

«Dușmanul a fost ocupat cercul Cisnădiei întreg, cercurile Sibiu, Săliște, Nocriș în parte, în cercul Mercurei s'a arătat numai în munți, în orașul Sibiu au intrat numai patrule singurătice, iar orașul Sebeș-Săsesc și cercul Sebeșului n'au fost atinse de dușmani.»

Mai mult a avut de suferit cercul Cisnădiei. Comunele din acest cerc le ocupase dușmanul încă din 28—31 August, afară de Reșițari, unde și-a făcut apariția în 2 Septembrie. În general se poate spune, că în edificii și în roade cămpului s'a făcut pagubă puțină. Porumbul a rămas aproape neatinz. În schimb însă interiorul caselor și vitele au avut mult de suferit. De prezent lipsesc din acest cerc opt notari, mai mulți primari și alți membri ai antistărilor comunale, astfel, că antistăurile comunale sunt pretutindene reduse, ivindu-se de necesare și unele substituiri.

In cercul Sibiului au fost ocupate de dușman comunele: Bungard, Daea-săsească, Cașolt, Mohu, Poplaca și Roșia-săsească. Dintre acestea a fost Poplaca în deosebi greu atinsă. Două terțialități din comună sunt prefăcute în ruine. Mai departe, dușmanul a incendiat mai ales în Poplaca, Cașolt, Mohu și Roșia, acte de jaf.

Vrednic de amintire e faptul, că tocmai din comunele din apropierea orașului au fost espădate vitele. Anume din Cristian, Turnișor, Gușteriță, Rusciori și Roșia, vitele au fost predate parte milieui, parte comisiunea numite din partea statului. În celelalte comune cea mai mare parte a viteilor există și acum. Mai multe comune au fost evacuate, din altele a fugit populația de bunăvoie, dar s'a reintors în curând.

Din cele 11 comune ale cercului Săliște au fost ocupate două: Orlatul și Gurăușul, din 4 până în 25 Septembrie. Comunele: Cacova, Săcel, Sibiel, Vale, Săliște și Mag au fost evacuate și atinse de patrulele dușmane, pecând Aciliu, Galeș și Tilișca au rămas cu total neatinz. În ținutul comunelor Orlat și Gurăușul au fost lupte mai mari, în comune chiar și lupte de stradă. Ambele aceste comune, precum și Săcelul, au avut mari perderi pe urma bombardării. În Orlat au fost parte dărămate, parte stricate, mai mult ori mai puțin, 95 de edificii, și în Gurăușul 73. Populația a avut o atitudine liniștită, după rapoartele primăriilor.

In cercul Mercurei dușmanul s'a arătat, cum s'a amintit deja, numai în munți, de

¹ Domnul Ales. Marghiloman e și președinte al «Cr

aceea n'a făcut stricăciune în comune și chiar și trupele noastre trecătoare prin sate au făcut numai în unele locuri mici stricăciuni. O parte a populației a fost fugită, dar s'a reînstor de atunci și administrația și-a reluat cursul normal.

Orașul Sibiu a stat lungă vreme între liniile dușmane de front. Români au trimis de repetite ori patrule în oraș, care a fost și bombardat mai ușor, cu care ocaziune au fost omorâți doi tineri și mai multe edificii au fost deteriorate în măsură neînsemnată.

In comunele în cari notarii și alți membri ai antistiei comunale au fost duși de dușman, primpretorii au umplut golurile prin substituiri. In contra acelor numeroși indivizi, cari au fost susținuți, că au conspirat cu dușmanul, l-au sprijinit și la retragerea acestuia au plecat cu el, e cercetarea în curgere. Locuitorii din comitat, cari s'au refugiat, au fost adăpostiți în mare parte in comitatul Bâcsbodrog. Autoritățile de acolo au dat în toată privința ajutor refugiaților, ceeace trebuie să fie recunoscut in mod special..

Răsboiul.

In România trupele ruso-române sunt în retragere din calea armatei lui Mackensen. Pe la rîul Buzeu și la Râmnic-Sărăt au manifestat o rezistență îndărjită, care s'a prefăcut pe multe locuri în luptă crâncenă, prăbușită însă în cele din urmă. Trupele inimice se retrag pe linia Brăila-Focșani. Armata comandată de Arhidiucele Iosif a cucerit teren în Carpați și a luat cu asalt o înălțime. In Macedonia au fost numai ciocniri mici de patrule. La frontul dela apus ofensiva mare franceză și engleză poate fi considerată ca terminată. Foc de artilerie mai este însă prețindenea. Dela frontul italian nu se anunță nimic mai însemnat. Ofensiva a încetat și aici.

NOUTĂȚI.

Pastorală de Crăciun. Cu toate că mai scoatem un număr de ziar înainte de sărbatorile Nașterii Domnului, publicăm în numărul de față frumoasa pastorală de Crăciun a Escoletiei Sale, Inaltreasfintitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Vasile, pentru a în aceste zile de grecă comunicare, preoții nostri să o poată avea la timp, spre a o cete credincioșilor lor în ziua Nașterii Domnului.

Incoronarea în Sibiu. Sâmbătă, în ziua încoronării, orașul nostru a fost frumos pavozat, iar la orele 10 s'au tinut servicii divine în toate bisericile. În catedrala noastră a slujit domnul Dr. Vasile Bologa, protopresbiter, directorul școală de fete, și discursul ocasional l-a rostit domnul Dr. Ioan Broșu, catchet.

România luptă până la sfârșit. Parlamentul român s'a deschis în Iași, prin mesaj de tron, în care regele Ferdinand a accentuat, că pe lângă toate jertfele mari cerute și durerile grele pricinuite, România va lupta mai departe, până la sfârșit, pentru a învinsă finală totuși a antantei are să fie! Slabă măngăiere pentru populația ţării românești, care zi de zi e necesitată să se convingă tocmai despre contrarul, despre invincibilitatea puterilor centrale și despre ruinarea statului român.

"Albina", institut de credit și economii în Sibiu, care cu ocazia evacuării orașului nostru s'a mutat cu toate valorile la Budapesta, lăsând în Sibiu numai o expoziție, s'a mutat acum de tot earăsi îndărât la Sibiu, și biroul din Budapesta nu mai funcționează. In toate afacerile cei interesati au deci să se adreseze direcției institutului, în Sibiu.

Pentru copii. Maiestatea Sa împărată și regina Zita a organizat sub titlul "Pentru copii" o colectă pe seama copiilor săraci. Colecta a dat până acum un rezultat de 1,300 000 coroane, și marfă în preț cam de trei milioane coroane. Dar acesta este abea inceputul acțiunii. Apelul suveranei noastre, de-a alina mizeria deaproapelui, trebuie să pătrundă la toți locuitorii ţării, dela cari se așteaptă să participe cu toată inima la munca de salvare a celor mici și neajutorați.

Mareșalul Joffre. Cetim în ziarele din capitală, că guvernul francez a luat hotărârea, se înaintează pe generalul Joffre, fost comandant suprem al armatei franceze, până bine de curând, la rangul de mareșal francez, ca recunoștință pentru serviciile mari pe care le-a adus patriei sale.

Kramarz a fost grăbit. Deoicatul din senatul imperial austriac Dr. Kramarz, un fruntaș al Cehilor, a fost condamnat la moarte, cum se stie, împreună cu alți trei tovarăși, pentru tradare de patrie. Din grația Maiestății Sale, Monarhului, pe deasupra a fost însă schimbă, la Kramarz în temniță grea de 15 ani, la unul dintre tovarăși în temniță grea de 10 ani și la ceilalți doi de cîte 5 ani.

Trecut la pensie. În congregația comitatului Sibiu, înnoată Vineri, în 29 Decembrie, în Sibiu, domnul Stefan Stroia, protonotar al comitatului, bolnav de mai multe luni, a fost trecut la pensie, exprimându-se că ocazia aceasta multămită protocolară pentru conștiințoasa și rodnică activitate, desvoltată în cursul lunigei vremi petrecute în serviciul comitatului.

Caz de moarte. Cu mare înălțiere ne sosesc o carte postală, prin care suntem înconștiințați, că văduva Ana Perția a răposat în Domnul, în 11 Noemvrie, în spitalul comitatens din Becicherecul-mare, din Banat, și tot acolo a fost și înmormântată. Odihnească în pace!

Spre luare aminte. Este strict opriț a cumpără vite oferite spre cumpărare din partea soldaților. Un țăran din Cisnădișoara, cumpărând dela un soldat o vacă, a fost necesitat să o cedeze adevăratului proprietar. Țăranul a suferit, se înțelege, daună considerabilă.

† Ioan Frâncu jun. candidat de preot, după un morb lung și greu, împărtășit cu sfintele taine, a trecut la cele eterne în 4 Decembrie 1916 la orele 4 dim. În etate de 26 de ani, în Cetea, Rămăștele sale pământești au fost depuse spre vecină odihă. Mercuri, în 6 Decembrie la orele 12 din zi, în cimitirul din Cetea. Odihnească în pace!

Subscrieri la împrumutul de răsboi. Soldații noștri își jertfesc nu numai viața în răsboi, ci își ofer și banii pentru trebuințele tăcii. Așa bună oară, garnizoana din Oradea-mare a semnat aproape două milioane și jumătate de coroane la al cincilea împrumut de răsboi. Cu atât mai vârtoș se cere, ca oamenii să dare de mâna să nu fie înțețeniți prin dărmicia celor săraci de bani.

Pretul slăinie în Sibiu. Începând cu ziua de 20 I. c., este de chilogram: 8 coroane pentru slăinina sărată, 9 cor. 50 fil. pentru cea afumată, feartă, sau cea de desert.

Zile fără fum. Ziarul vienez Zeit scrie, că la comandărea armatei noastre sefii se ocupă cu planul de a introduce două zile fără fum în fiecare săptămână pentru ostășimea dela front și dela etape. Aceasta însă nu va să zică nicidcum, că soldaților li se oprește fumatul pe 2 zile, ci numai că în două zile nu li se distribuează sigarete și tutun, de care acum la sărbătoare Crăciunului li s'a dăruit în abundanță mare.

Un frumos dar de Crăciun al soldaților noștri. O mare binefăcătoare a neamului nostru dorind, să procure eroilor noștri de sfintele sărbători ale Nașterii Domnului putină distracție prin lectură românească, a depus la mână d-lui Dr. Dimitrie Ciococa, profesor în Caransebeș, pretul alor 500 exemplare din broșura "Cântec din răsboi", tomul II. Dor și jale, adunate și publicate de numitul profesor, cu rugarea de a fi distribuite jumătate între fiecării de prin spitale și jumătate între cei sfătitori pe câmpul de luptă. Sunt deci rogați toți supteriori în drept, să se adrezeze de cu vreme d-lui Dr. D. Ciococa, arătând numărul fiecărilor pe seama căror se cere carte.

Cetatea de la Bran. Se anunță din Brașov: în ședința din 28 I. c. a comitetului municipal s'a hotărât, ca celebră cetățe de la Branului, care în primele trei veacuri ale existenței sale fusese proprietatea regilor Ungariei, să se doneze actualului domnitor Carol. Este cunoscut, că cetatea numită s'a intemeiat în 1212 prin ordinul cavalerilor teutoni, care veniseră atunci în Ardeal. În posessiunea regilor ungari a stat până în 1489, când regele Vladislav II. a zălogit o Brașovului pentru o sumă, care în cursul vremii s'a urcat la 30 mil de florini. În considerare că cetatea n'a fost răscumpărată, principalele Francisc

Rákóczi II. a cedat-o în 1651 Brașovului cu toate pădurile ei întinse. D'atunci și până astăzi a rămas în proprietatea acestui oraș; ear acum va trece earăsi în proprietatea regilor Ungariei. Pădurile din Imprejurime formează un teren ideal pentru vânătoare.

Dare de seamă și mulțumită. Primim dela comitetul reunii femeilor germane din Sibiu următoarele: Resultatul biletelor à 2 fileri, întrebuițate la plată în restaurante și cafenele sibiene în anul 1916, este de K 2689 (față de 2823 cor. în anul precedent). În serviciul cauzei generoase au stat: Hotelurile Impăratul Roman, Europa, Bonfert, Schmidt; Restaurantele Kovats, Bug, Stadtspark, Unger, Sattler al Dumbrăvii, (Waldwirtshaus), Hager, Niedbich. În sfârșit spesele de K 388 37 s'au înaintat K 2270 63 filialei de aici a societății Crucea Roșie, care însă predat dela început răsboului și până astăzi suma de K 5488,69. Numitul comitet aduce mulțumirile sale atât persoanelor contribuente, cat și domnilor patroni ai restaurantelor și cafenelelor, precum și personalului de serviciu, cari au sprijinit cu zel acțiunea umanitară a reunii femeilor.

Calendarul Asociației pe anul 1917.

A eșit de sub tipar și se poate procură dela biroul Asociației, Strada Șaguna Nr. 6 în Sibiu — Nagyszeben: *Calendarul Asociației pe 1917*. Se vinde cu prețul de 60 fil plus 10 fil. porto postal. Librării și altor revârnători, la comande mai mari, li se dă rabatul cuvenit.

Calendarul Asociației e cel mai bogat în cuprins și cel mai bine întocmit pentru trebuințele de tot felul ale poporului nostru.

Pe lângă însemnarea zilelor și sărbătorilor de preste an, arată umblarea vremii și semnele de timp, întunecimile de soare și de lună, și cuprinde povești economice pentru fiecare lună.

Cuprinde mai departe: taxele de poșă și telegraf, taxele de timbre și mărcile postale după tarifa cea nouă; tabela pentru socotirea intereselor, și târgurile.

Calendarul Asociației cuprinde o lectură bogată și aleasă: Povestiri frumoase, sfaturi înțelepte, pilduri folositore, poezii, proverbe și glume de tot felul, toate scrise și întocmite pentru *Înțelesul tuturor*.

Calendarul e înfrumusețat cu 15 chipuri dintre cele mai alese: Regele cel mort Francisc Iosif I, Regele actual Carol IV, și Regina Zita; Mitropolitul Ioan Mețianu, Episcopul Dr. Vasile Hosszu, poetul Andrei Mureșianu, fostul director al gimnaziului din Brașov Virgil Onițiu, colonelul Dănil Pop, vice-colonelii Victor Russu și Ioan Voicu, și altele.

Calendarul Asociației să nu lipsească din nici o casă românească, și fiecare Român să-și țină de datorină a avea la casa sa un săfătitor bun și înțelept, cum e Calendarul Asociației pe anul 1917.

Cei ce doresc să aibă Calendarul Asociației, să grăbească a-l comanda dela

Biroul Asociației, Nagyszeben — Sibiu, Str. Șaguna 6.

Cărți și reviste

Calendarul arhidiecezan. A apărut *calendarul arhidiecezan*, pe anul dela Cristos 1917, întocmit după gradurile și clima Ungariei și a României. Anul al sasezeci și săsălea. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane. Conține, afară de partea calendaristică, de șematismul bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania pe anul 1917 și de celelalte părți indispensabile ale unui bun calendar, încă și o bogată și aleasă parte literară, compusă și din următoare lucrări: † Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu. Moartea și înmormântarea sa, de T. V. P. Arhiepiscopul și Mitropolitul Vasile Mangra. Alegerea, hirotonirea și instalarea sa, cu portretul foarte nimerit al Escoletiei Sale, de T. V. P. Preotul în serviciul statistic, de Dr. Gh. Comșa. Meditații, poesie de Al. Munteanu al lui Vasile, și altele și altele. Prețul calendarului 1 cor. 50 fileri, plus 30 fileri porto. Se poate comanda dela librăria arhidiecezană, Sibiu (Nagyszeben).

Adolf Harnack.

Transilvania. A apărut revista "Anșaționii", Nr. 1—6, redactată de dl. A. Băseanu. Cuprinde următoarele: Orfelina noastră, de A. B. Despre caritatea creșnească, trei predici, de abatele Metodie Zavoral. Directorul Virgil Onițiu. Glosa partea românească din gramatica limbii române a lui Meyer-Lübke, de Dr. Ioan Urbanik. Un poet popular, de Cetitorul, Ognică. — Redacția și administrația: Institutul, la Asociație.

Nr. 386/916.

(186) 3—3.

Concurs.

Pe baza decisiei Consistorial N 7324/916 pentru Intregirea parohiei de cîllia Pîschinț, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în "Telegraful Român".

Venitele sunt cele fascinante în cînd B. pentru întregirea dela stat.

Concurenții să-și înstără cererile, instruite conform normelor în vigoare, într-unul prefipt, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de alegere să se prezinte poporului în cîrce, spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Orăștie, 1 Decembrie 1916.

Oficiul protopresbiteral al Orăștiei în contelegeră cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa protopresbiter.

Nr. 336—319/916.

(146) 3—3.

Concurs.

Pentru Intregirea postului învățătorilor al III-lea la școala conf. rom. gr.-or. din Valea și pentru întregirea postului învățătorilor la școala din Gelmar, protopresbiteral Orăștiei, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în "Telegraful Român".

Emolumentele impreunate cu postul din Valea sunt: 100 cor. dela biserică și cîrtăr modern în edificiul școlaei, salarul legal restant este votat dela stat ca sjutor sub Nr. 130,607/916 ministerial.

Emolumentele impreunate cu postul din Gelmar sunt: 240 cor. dela biserică și cîrtăr cu gradină, iar salarul legal restant este votat dela stat ca sjutor și se va licida îndată după ocuparea postului.

Cei aleși sunt obligați a conduce și cântă cu elevii răspunsurile liturgice în Dumineci și sărbători.

Cererile de concurs instruite conform legilor au a se trimite în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral și concurenții să se prezenteze până inclusive 8 zile înainte spre a se face cunoșcuți în biserică.

Orăștie, 1 Decembrie 1916.

Oficiul protopresbiteral al Orăștiei.

Vasile Domșa protopresbiter.

Cancelaria advocațială

Dr. Al. Vasile, str. Pintenului 24, Sibiu, deschisă iar, primește apărări și în cauze militare. (Locuința pe Neustift Nr. 7).

(187) 2—3

A apărut și se află de vânzare la **Librăria Arhidiecezană**, din Sibiu-Nagyszeben.

Monahismul,

idealurile și istoria lui

trad. de

Dr. Gh. Comșa.